

منظومه‌مندی، مرگ یک تعامل؟ رویدهای نوین در برخورد با سایت‌های پسامعدنی

چکیده: بشر رابطه دوسویه با طبیعت و بستر زمین دارد. کره خاکی هم منبع الهام و هم منبع ارتزاق انسان است. برداشت بشر از بستر زمین از دوران اولیه حضور بشر بر روی زمین شروع شد و همچنان نیز ادامه دارد. بدین ترتیب انسان در مسیر رشد و تکامل خود تا امروز، در مناظر بکر و طبیعی فراوانی دخل و تصرف کرده و در واقع مناظر طبیعی را به مناظر فرهنگی، معدنی، صنعتی و ... مبدل کرده است.

منظر حاصل از فعالیت‌های استخراجی و معدنی، برخلاف منظر کشاورزی، در اغلب نمونه‌ها یک بخش پایدار جغرافیایی و اقتصادی آن نیست و مدت زمان فعالیت‌های معدن کاری بازه زمانی کوتاهی دارد. در نتیجه منظر معدنی به سرعت متروک و به منظر پسامعدنی بی‌صرف تبدیل می‌شود. سایت‌هایی که نشان از تعامل یک سویه بشر با بستر زیست دارد.

این نوشتار در پی پاسخ به این سؤال است که منظر به جای مانده از فعالیت‌های معدنی، چگونه می‌توانند در برنامه‌ریزی و طراحی به منظر مطلوب تبدیل شوند؟ در این میان تلاش می‌شود پس از مرور بر رویکردهای مختلف به منظر معدنی و پسامعدنی در دهه‌های اخیر، رویکرد ویژه مانوئل پالرم، معمار اسپانیایی، در پرداختن به این منظر مورد بررسی و تحلیل قرار بگیرد. در واقع پالرم با رویکردهای منظرین و با استفاده از ابزاری به نام ماتریس، روشی نوین در این زمینه را معرفی می‌کند.

وازگان کلیدی: مانوئل پالرم، منظر معدنی، منظر پسامعدنی، منظر طبیعی، ماتریس.

سازا گلستانی، کارشناس ارشد
معماری منظر دانشگاه تهران.
Sr.golestani@gmail.com

مونا مسچی، کارشناس ارشد
معماری منظر دانشگاه تهران.
Mona_me86@yahoo.com

تصویر ۱: ایجاد حفره و تخریب طبیعت در نتیجه رابطه یک‌سویه انسان و طبیعت. منظر پامپولو. مأخذ: www.endomines.com

Pic1: Pitting and destruction of nature in result of unilateral relation between human and nature. Pam-palo_landscape. Source: www.endomines.com.

تصویر ۱
Pic 1

مقدمه

و به طور خاص اندیشه وی در برخورد با منظر معدنی و پسامعدنی پرداخته شده است.

منظر پسامعدنی در منظر معاصر

توسعه شتاب آسود شهرهای بزرگ و رشد بی‌رویه حومه‌نشینی در دهه‌های اخیر، سبب شده زمین‌های صنعتی و معدنی که روزگاری خارج از بافت شهری قرار داشتند، امروزه با بافت‌های جدید محاصره شوند. این مسئله منجر به ایجاد حفره‌های تپه در بستر شهر شده که تعریف جدیدی از منظر شهری را شکل می‌دهد. این اراضی متوجه وسیع، اگرچه منشأ بروز معضلات گوناگون شهری و محیطی است، اما امروزه فرستادهای طلایی در جهت احیای بافت‌های شهری و توسعه کیفیت فضاهای شهری به شمار می‌آید. درک مناظر تلف شده به عنوان پسماند طبیعی حاصل از رشد شهر و پخشی از منظر فرهنگی بشر شهرنشین لازمه بالفعل کردن قابلیت‌های این مناظر است (فرهمن، ۱۳۹۰). استخراج معدن برخلاف توسعه صنعتی دارای پیشینهای طولانی است. تا پیش از انقلاب صنعتی این فعالیت‌ها به صورت محدود انجام می‌شده اما با آغاز انقلاب صنعتی در خواست مصالح ساختمانی افزایش یافته که سبب توسعه بیش از حد فعالیت‌های استخراجی در دهه‌های گذشته شده است. در نتیجه امروزه یکی از اهداف معماری منظر کنترل سرعت افت سرزمین است که با استخراج معدن تسريع می‌شود، به این معنی که یک منظر بازدارنده طراحی شود تا عوامل مخرب را نیز درون خود داشته و با آنها همراه باشد (Schir, 2010: 7).

بعد از جنگ جهانی دوم به دلیل افزایش درخواست سنگ به خصوص سنگ‌های کفسازی،

مانوئل پالرم براساس تجربیاتی در زمینه طراحی بخشی از سایت‌های معدنی در منطقه ترنتینو ایتالیا، هدف از طراحی سایت‌های معدنی را ایجاد احساس رضایت در مخاطب و بازگرداندن این مناظر به طبیعت و چرخه اکولوژیکی می‌داند و با نگاه ویژه زیبایی‌شناسی خود، منظری حاصل از ارتباط دوسویه انسان و طبیعت را در این سایت‌های رهایشی طراحی می‌کند.

◀ منظر، یدیدهای است حاصل تعامل انسان و طبیعتی که توسط مردم در کم می‌شود، از فضاهای شهری و حومه آن گرفته تا مناطق طبیعی، یکی از بخش‌های مهم تاثیرگذار در کیفیت زندگی مردم به حساب می‌آید. انجمن منظر اروپا^۱ در سال ۲۰۰۰، گونه جدیدی از مناظر را با عنوان سرزمین‌های پست و زمین‌های حفاری شده برای فعالیت‌های معدنی معرفی کرده است (Schir, 2010: 5)، که توجه و برنامه‌ریزی برای آنها به اندازه مناظر با ارزش درون و یا بیرون شهری با اهمیت است.

منظر توسط بشر درک و تفسیر می‌شود و به این ترتیب بهصورت تمام متأثر از فرهنگ مردم است، حتی اگر کاملاً طبیعت بکر به نظر آید. منظر فرهنگی با دخالت کالبدی و حتی ذهنی انسان در یک منظر طبیعی حاصل می‌شود. با این نگاه منظر معدنی نیز گونه‌ای منظر فرهنگی بهشمار می‌رود.

منظر معدنی یک روایت از ارتباط انسان با طبیعت است که بهصورت یکسویه شکل گرفته است. انسان در زمانی مشخص تأثیری عمیق بر بخش‌های از طبیعت می‌گذارد و در جهت توسعه زندگی خود از آن برداشت می‌کند، به این ترتیب منظری شکل می‌گیرد که روایت‌گر دخالت سودجویانه بشر در طبیعت است. معدن، کاربردی موقع از سرزمین است، پس از بسته شدن ترک و سبب اختلالات گسترده در سرزمین می‌شود و تأثیرات مخربی بر محیط زیست دارد؛ اکوسیستم اصلی از بین می‌رود، توبوگرافی زمین تغییر می‌کند، ارتباطات زیستمحیطی بنیادی به طور تغییرناپذیری منقطع می‌شود و هویت سرزمین به خطر می‌افتد.

تاریخ به ما نشان داده است که استخراج معدن نه تنها بر محدوده استخراج شده، بلکه بر سرزمین‌های مجاور خود نیز تأثیرات نامطلوبی می‌گذارد. بازمانده مواد معدنی استخراج شده عموماً تا شعاع زیادی از منطقه حفاری شده رها می‌شود. بسیاری از صنایع و تجهیزات استخراج در کنار معدن ساخته می‌شوند که در این مرحله ترکیبی از مناظر پسامعدنی و پس‌اصنعتی شکل می‌گیرد. این فعالیت‌ها تنوع زیستی منطقه را دچار اختلال می‌کند. از طرفی شرایط نامطلوب معدن گسترده روباز، گاه شباخته بسیاری به مناظر بیابانی و تنگه‌های عظیم دارد که زیبایی با شکوهی را عرضه می‌کند (Scholz, 2010: 4). اگرچه این مناطق بر اثر دخالت انسان به وجود آمداند اما در ذهن مخاطب می‌توانند یادآور مناظر طبیعی مشابه باشند.

بنابراین منظر معدنی در عین آنکه برای زیستبوم تهدید به حساب می‌آید، می‌توانند در طراحی منظر به مثابه فرست شناخته شوند. مانوئل پالرم در پژوهش‌های خود پیوندی میان این سایت‌ها با مناظر و زندگی روزمره مردم ایجاد کرده است. در این مقاله به این رویکردها

تصویر ۳

Pic 3

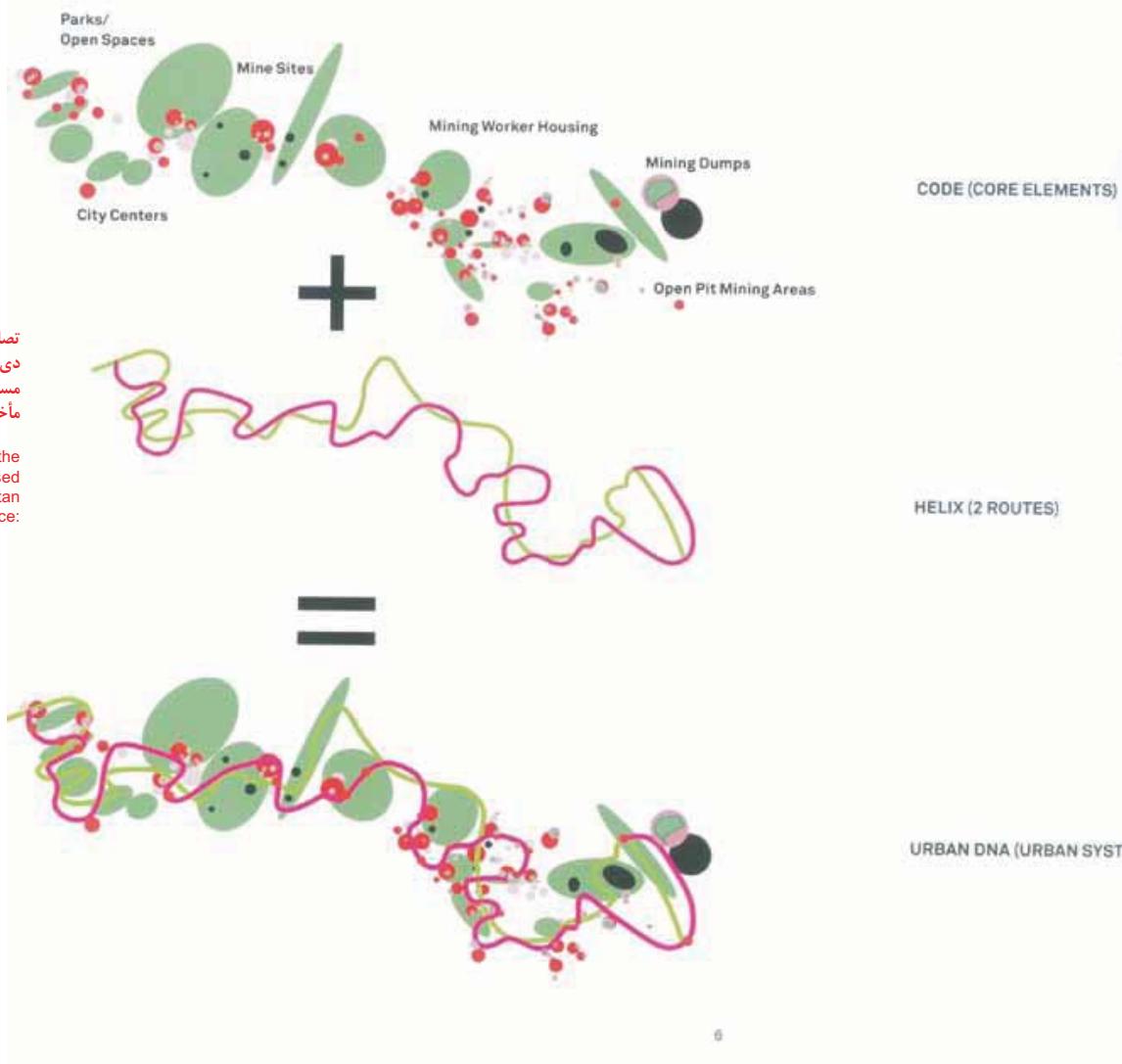
نخستین جریان‌ها در توجه به سایت‌های پسامعدنی، رویکردی موزه‌ای را در پی گرفتند؛ به طوری که منظر پسامعدنی پس از اتمام فرآیند معدن کاری به عنوان پس‌مانده‌هایی از فعالیت بشري مورد توجه قرار می‌گيرد و نهايٰ بازسازی و استفاده از اين منظر به عنوان منظری احیا شده مورد توجه است.

از دهه ۷۰ ميلادي در پی نگرش‌های نوين به محیط زیست بشر تلاش‌هایي صورت گرفت تا زندگی جدیدی به مناطق معدنی و صنعتی داده شود. اين مناطق كه به عنوان بخشی از میراث فرهنگی با ارزش به شمار می‌آمد به موزه‌ها، گالری‌ها، رستوران‌ها و تئاترها تبدیل شدند و مورد توجه جریان‌های بازسازی قرار گرفتند (ibid: 10). در اين رویکرد، بازيابی مناظر پسامعدنی به گونه‌ای است که قابلیت پیشرفت هم‌zman در تیبیولوژی حفاری و استفاده مجدد آنها در آينده وجود داشته باشد. در اين ديدگاه عناوين با پسامعدنی منفي مانند «پس‌مانده»، «بازیافت»، «ضایعات»، «جراحت»، «معمولان» در بازسازی و طراحی منظر معدنی استفاده خواهد شد (ibid: 12). هدف اين نوع منظرسازی ایجاد ارتباط میان فعالیت‌های مداوم معدن‌ها و گردشگران، فرهنگ و ویژگی‌های اجتماعی است تا مناظر به اصطلاح نازل (هم به لحاظ كالبدی و هم به لحاظ ذهنی) بتوانند به صورت مناظری واحد ارزش وارد زندگی و جریان طبیعی شوند. اگرچه گردشگران و شرکت‌های تفریحی از اين مناطق دوری می‌کنند، ولی اين رویکرد در استفاده مجدد سایت‌های پسامعدنی، گردشگری را به عنوان هدف اصلی مورد توجه قرار می‌دهد. به اين ترتيب، گردشگری امروزه به طور فزاینده‌ای يك عامل زندگی‌بخش به سایت‌های معدنی و صنعتی قدیم به شمار می‌رود.

فعالیت معادن افزایش يافت. نه تنها افزایش حجم خاکبرداری بلکه افزایش شمار سایت‌های رو به نابودی و گسترش نواحي نابود شده متروکه از نتایج افزایش درخواست است. نتيجه اين اتفاق چيزی است که می‌توان آن را منظر چهل تکه یا وصله‌دوزی (patchwork) landscape (landscape) معرفی کرد؛ يك منظر ناهمگن که مناظر طبیعی و ویژگی‌های فرهنگی آن با توسيعه بيش از ظرفيت تخریب شده‌اند و شكل طبیعی آن تغيير يافته و ادامه حيات و هویت سایت به خطر افتد (ibid: 8)؛ (تصویر ۱).

در سال‌های اخیر با توسيعه تکنولوژی و افزایش استفاده از مصالح تركيبی و تكنولوژیک و کاهش استخراج معادن، استراتژی بازيابی و كيفيت بخشی به سایت‌های بالاستفاده در دستور کار قرار گرفته است. انجمان منظر اروپا در سال ۲۰۰۰ ايده توسيعه بازاستفاده را مطرح کرد که نه تنها مناظر شکفت انگيز بلکه مناظر معمولی و سایت‌های نازل را نيز شامل می‌شود. منظر معدنی و پسامعدنی از جمله اين مناظر و سایت‌های نازل به شمار می‌رفتند که با اين رویکرد و نگاه جديد به عنوان سوژه در برنامه‌ریزی و طراحی منظر موردن توجه قرار می‌گيرد.

رویکردهای منظرین و سایت‌های پسامعدنی
ameroveh برنامه‌ریزان و معماران منظر با رویکردهای مختلف ریست محیطی، تاریخی، اقتصادی و فرهنگی به ارایه راهکارهای متنوع در بهره‌برداری و استفاده از سایت‌های معدنی می‌پردازنند. در اين میان از ابتدای اين توجه تاکنون دو رویکرد کلی در برخورد با مناظر پسامعدنی قابل نقد و بررسی است.

تصویر ۲

Pic 2

مانوئل پالرم برای طراحی منظر و نظم دادن به مؤلفه‌های آن روشی مبتنی بر ماتریس دارد. پالرم، ماتریس را ابزاری برای رمزگشایی پیچیدگی‌های سیستم (کل جهان یا منظر) تعریف می‌کند. کلیدواژه‌های منظر در ماتریس در ستون‌ها و ردیف‌ها توزیع می‌شوند به گونه‌ای که از بالا به پایین چیده شوند. به طور مثال دلالت بر عملیات حفاری براساس قواعد ایجادشان دارند در حالی که از چپ به راست تأثیرات حفاری در سرزمین را به عنوان یک زمینه نشان می‌دهد که خود ترکیبی از مکان‌ها و ساختارها است (استفاده انسان‌شناسی از سرزمین). ماتریس به عنوان یک سیستم پیچیده معروفی کنندۀ منظر، از یک شبکه متراکم از روابط نامتناهی ساخته شده است. امکان ارتباط میان نقاط متعدد همانند کلیدهای متعددی فراهم می‌شود که برای خواندن ماتریس وجود دارد. برای پالرم ماتریس به عنوان یک ابزار روش‌شناسخی برای خواندن و تفسیر منظر معدنی به کار می‌رود. ارتباط میان کلیدواژه‌ها، رمزهای خواندن پروژه راهنمای رمزگشایی می‌کند. به کمک ماتریس گذشته مکان درک شود و ایندۀ آن معرفی شود و به تمامی سوالات یک مکان پاسخ داده می‌شود (Schir, 2010: 10).

جمع‌بندی

معماری منظر با نگاهی کل‌نگر به جهان و روندهای زیستی و با بهره‌گیری از دانش روز و توجه به چالش‌ها و ناهمانگی‌های ایجاد شده در طبیعت و اکوسیستم طبیعی بر آن می‌شود تا راهکارهایی در جهت حفظ تعادل و ایجاد پایداری محیط عرضه کند. در زمینه منظر معدنی و پسامعدنی آنچنان که اشاره شد اگرچه به ظاهر مضلّل است و در اثر دخالت انسان در طبیعت ایجاد شده است، در عین حال می‌تواند فرصتی نو برای ایجاد مناظری نوین بر پایه نیازهای روز و در جهت توسعه پایدار و ایجاد تعادل میان مسایل اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیک باشد. در برنامه‌ریزی و طراحی منظر معدنی در دهه‌های اخیر نگاه موزایی به این مناظر به سمت نگاه همگن به فعالیت معدنی و بازآفرینی منظر آن سوق یافته است. در این راستا مانوئل پالرم با طراحی همگن منظر معدنی و پسامعدنی بر مبنای ماتریس معرفی شده تلاش می‌کند از بروز اختلالات سرزمینی ناشی از استخراج بی‌رویه چلوگیری کند و بدین گونه از مداخله اخلال گرایانه انسان‌ها کاسته و سبب حفظ هویت و اکولوژی سرزمین شود. در رویکرد پالرم مؤلفه‌های مختلف شکل دهنده به منظر در سایتها معدنی دو گروه هستند؛ گروه نخست مؤلفه‌هایی که به دلیل شکل گیری این سایتها تأکید دارند و دوم مؤلفه‌هایی که توسط مردم درک می‌شوند. برای پالرم ایجاد ارتباط و تعادل میان این دو بعد از مؤلفه‌های منظر به عنوان نشانه این سایتها در نهایت روایت سایت در زندگی مردم اهمیت می‌یابد ■

پی‌نوشت

۱. منظر حاصل از فعالیت‌های استخراجی و معدنی که در نتیجه دخل و تصرف انسان در طبیعت شکل گرفته‌اند.
۲. European landscape convention

منابع

- پالرم، مانوئل. (۱۳۹۰). معماری فضاهای پیاده (صدای ضبط شده). تهران، ایران.
- فرهمند، عرفان. (۱۳۹۰). منظر پاساچتی، عرصه نوین معماری منظر، مجله منظر، ۳: ۲۵-۲۲.

در مقابل این رویکرد موزه‌ای به بازیابی مناظر پسامعدنی پس از بلاستفاده و رها شدن، رویکرد طراحی فعالیت‌های معدنی به صورت همگن قرار دارد. به این ترتیب برنامه‌ریزی و طراحی برای اینگونه سایتها به گونه‌ای است که هیچ شکست و فاصله‌ای میان قبل و بعد وجود نداشته باشد و منظر معدنی در جریان بوده، به مرور تغییر شکل پیدا می‌کند و قابل پیش‌بینی و جلوگیری از آسیب است. در این طرح‌ها سعی می‌شود هزینه‌های زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی کاهش پیدا کند، به این صورت که معدن کاری و دوباره‌سازی آن همزنان و به صورت یک پروژه همگن در نظر گرفته شود. در این روند، همزنان با فعالیت رو به کاهش استخراج معدن، فعالیت بازسازی گسترش پیدا می‌کند به گونه‌ای که در یک فرایند پیوسته در نهایت جایگزین فعالیت استخراج معدنی می‌شود. خود می‌تواند ایده کلی ایجاد یک منظر پسامعدنی چندمنظوره و متنوع به عنوان یک موقعیت برای فعالیت‌های اقتصادی جدید و چشم‌انداز آینده برای مردم و شرکت‌ها در منطقه باشد. با وجود تفاوت‌ها به طور کلی مهم است که برای هر منطقه استراتژی‌های ویژه‌ای لحاظ شود و مردم محلی نیز مشارکت داده شوند؛ نه فقط به اشکال مختلف از ممکاری بلکه برای ایجاد تعهد مدنی و ذهنی به سایت مورد نظر (Scholz, 2010: 6). در واقع هدف، تبدیل مناظر معدنی به مناظر فرهنگی و مردمی است، سایتها که دیگر تنها برای استفاده یک سویه از بستر زمین مطرح نیستند، بلکه تعاملی پایدارتر را به نمایش می‌گذارند.

در این رویکرد، طراحی و برخورد با منظر معدنی با خواش منظر در حال شکل‌گیری آغاز می‌شود. برای خواش منظر حفاری شده تعدادی کلید واژه توصیفی از مراحل، عناصر، تأثیرات و مکان‌های منظر معدنی مانند حفاری، خالی، ضایعات، زمینه، ادراک، بازرسی (استفاده)، بازیافت و زاند می‌توان انتخاب کرد که در کنار یکدیگر با منطق خاص هر نمونه قرار می‌گیرند که از نحوه ارتباط این کلید واژه‌ها با یکدیگر می‌توان به روایت منظر پرداخت. ارتباط آنها شیوه‌ای-عملکردی و بیشتر بر اساس قواعد نحوه ایجاد و تأثیرات‌شان و هشابتها و تفاوت‌هایشان است. تبعیت ارتباطات کلیدهای چندگانه‌ای برای خواندن ایجاد می‌کند (Schir, 2010: 12).

با این نوع رویکرد می‌توان به پروژه معدن زغال سنگ آلمان، هلند، بلژیک اشاره کرد. در این پروژه، لایه اکولوژیکی زغال سنگ منجر به ایجاد کلان شهر سیز شد. در زیر بسته این سه کشور، به صورت مشترک در امتداد مرزی آنها، لایه وسیعی از خویشاوندی است که در روزگاری در آن کار می‌کردند و بخشی از هویت مشترک آنها به شمار می‌اید. از این رو خاطرات ساکنین، پتانسیل اقتصادی استخراج زغال سنگ و مرز معدنی مشترک بودن سه کشور، طراحان را بر آن داشت تا یک منطقه بزرگ تجاری-تقریحی را در طول این بستر زغال سنگی طراحی هسته این منطقه و نظر گرفتن دو مسیر؛ یکی شاهراه کلان شهر که مانند ستون فقراتی هسته این منطقه و مراکز فعالیت‌های آن را با هم مرتبط می‌کرد و دیگری مسیر سبز که مسیر ارتباطی پارک‌ها و مناطق اکولوژیکی، بهره‌گیری از تپه‌ها و گودال‌های حاصل از معدن کاری گذشته برای ایجاد فضاهای ورزشی، تقریحی و تجاری و ایجاد معادن روبای با حفظ عملکرد معدن زغال سنگ، طبیعت، شهر و روستاها در راستای این مسیر به هم متصل و این منظر پیچیده و تکتکه را به هم پیوند زند (Diedrich, 2009: 176).

مانوئل پالرم و سایتها پسامعدنی

اگرچه پالرم قابل به دسته‌بندی منظر نیست و توجه او به مفهوم منظر به عنوان یک کلیت است اما از آنجایی که او بیشتر بر ارتباطات منظر تأکید دارد در این گونه سایتها هم باز به سراغ طبیعت رفته و ارتباط این مناظر با انسان‌ها را شناسایی می‌کند و دست به هدایت برنامه‌ریزی و طراحی این ارتباطات می‌زند. براساس همین رویکرد کل‌نگر به منظر، پالرم به طراحی در سایتها معدنی و پسامعدنی می‌پردازد.

پالرم با توجه ویژه به رویکرد زیبایی‌شناسخی منظر، تلاش می‌کند راهکاری جدید ارایه دهد تا مناظر معدنی ترک شده را به طبیعت و چرخه اکولوژیکی بازگرداند و بدین ترتیب منظری نوین تولید کند که حاصل ارتباط دوسره‌ی انسان و طبیعت باشد. پالرم براساس تجربیاتی در زمینه طراحی بخشی از سایتها معدنی در منطقه ترنتینو ایتالیا، هدف از طراحی سایتها معدنی را ایجاد احسان رضایت در مخاطب می‌داند و می‌گوید مخاطب دوست ندارد، ترک شده رها شوند و با هدف رسیدن به زیبایی این سایتها را طراحی می‌کند. در این راستا پیش از شروع روند طراحی ابتداء معدن و موادی که از آن استخراج شده را به خوبی شناسایی می‌کند، چرا که طراحی مردم‌گرای یک معدن سنگ آذربین با معدن سنگ مرمر بر اساس ابعاد و ساختار این دو سنگ متفاوت می‌شود. در طراحی سایتها معدنی باید دو جنبه به طور همزمان مورد توجه قرار گیرد؛ نخست وضع طبیعی سایت و دوم عناصر مصنوعی که در سیر تحول به آن اضافه می‌شود (پالرم، ۱۳۹۰).

Abstract: Human intervention in nature explains the reliance of human on earth and its evolution. Benefiting from earth by extracting from nature started since the existence of man on earth and this kind of natural extraction still continues. As a result so many natural landscapes have turned into mining, industrial landscapes and etc. In contrary to agricultural sites, the mining sites are not sustainable geographical and economical sites. They are used temporarily and eventually become useless sites like post-industrial sites. It seems that mining is the constant and sustainable feature of post mining landscapes. The question is how these post mining and post industrial sites turn into potential landscapes in urban planning and design? How can they be managed and benefited from?

This paper tries to research significant opinions in planning, design and reuse of mining sites with a landscape design approach. Meanwhile, a Spanish landscape architect, Juan Manuel Palerm, who uses matrixes to design and plan post mining sites, is introduced. Palerm emphasizes on relations and not absolute landscapes. His focus is on multi dimensional interrelations: of landscape and human, of people and etc. he believes that this interrelation must be identified and nature is the best guide

in this process. Therefore he has a holistic approach to mining and post mining sites. Palerm considers matrixes a tool for decoding the complexities of the whole system (the whole world or landscape). He also uses them as a methodological tool for reading and interpreting mining landscape in these landscapes. The relevance between the keywords provides the codes for reading guiding projects. Matrixes help in finding the history of a place and introducing its future by answering all the questions about the place. He mentions that his goals in designing mining projects such as the Tarantino project (located in Italy) is to create a sense of satisfaction for the visitors because they don't want to see the mines abandoned. Therefore, he designs these sites to achieve beauty.

He believes to aspects of the site should simultaneously be taken into consideration in designing: the natural status of the site and the artificial elements which are added later. Homogenous design of mining and post mining landscape based on the defined matrix can impede the disorders caused by indiscriminative mining and human interventions and consequently create ecological identity for the region.

Keywords: Manuel Palerm, Mining land-

scape, Post- mining landscape, Natural landscape, Matrix.

Reference list

- Cole, D. (2004). Exploring the Sustainability of Mining Heritage Tourism. *Journal of Sustainable*.
- Diedrich, L. (2009). *Territories from Landscape to City*, Basel. Boston. Berlin: Birkhauser: 176- 181.
- Farahmand, E. (2012). Post-industrial Landscape, a new Field of Landscape Architecture. *journal of Manzar*, 3(16): 22-25.
- Gross, M. (2007). Communicating Ignorance and the Development of Post-Mining landscapes. *Science Communication*. 2(29): 264-270.
- Palerm, M. (2012). The architecture of pedestrian spaces (recorded voice). Tehran, Iran.
- Reeves, K. & McConville, C. (2011). Cultural Landscape and Goldfield. *Landscape Research* (2): 191-207.
- Schir, E. (2010). *Extraction landscapes, from the active quarry to the disused sites: methodological approaches and future scenarios of the porphyry territory in Trentino*.university od Trentino: Doctoral school in environmental engineering.
- Scholz, B. (2010). *Creating Transformation:Ten principles for the Treatment of post-mining landscapes*. Brandenburg University of Technology Cottbus Department of Regional Planning.
- Scholz, F. & Wieglob, G. (2000). *Development Options of Natural Habitats in a Post-Mining landscape*. Land Degradation & Development. 11: 99-110.

mining landscape, Death of an interaction?

New approaches in dealing with Post-mining landscape

Sara Golestani, M.A. in Landscape Architecture, University of Tehran.
Srgolestani@gmail.com.

Mona Meschi, M.A. in Landscape Architecture, University of Tehran.
Mona_me86@yahoo.com.

تصویر ۴ : منطقه تجاری
تاریخی سیز مأخذ:
Diedrich, 2009: 179.

Pic 4: the green metropolis. Source: Diedrich, 2009: 179.